

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CURRICULA OF PHYSICAL EDUCATION FOR LOWER GRADES OF ELEMENTARY SCHOOL IN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND GERMANY

Estela Hadžikadunić

Faculty of Sport and Physical Education, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina,

estella.hadzikadunic@gmail.com

Abstract: This paper is intended to confirm the theoretical viewpoints, but also open new chapters in the field of advances in theory and practice of planning and designing physical education classes. The physical education curriculum ought to encapsulate the fundamental postulates of this field which comprises the educational and anthropological components. It is founded on practical application. The educational content is focused on developing functional knowledge, which together with the abilities and achievements attained should nurture a well-rounded personality in a child in terms of physical and mental health and interpersonal skills. The steps in designing a physical education curriculum are specific and consist of a number of stages which are dependent on a multitude of internal and external factors. One of the key prerequisites of a successful design is abiding by certain principles. It is worth mentioning that several approaches are common in tackling the issues and questions encountered while designing the physical education curriculum. This is the reason why the core premise in defining the issues in this paper is the difference or similarity of curriculum design in the two countries. I have therefore analyzed and compared the content of the global, operative and executive curricula in a number of schools in Bosnia and Herzegovina and Germany. Whether these curricula accomplish the objectives set, which curriculum is more acceptable, whether they are aligned with the real needs of today's children and whether they can be adapted are just some of the questions to which I endeavour to provide answers in this paper.

It is especially important to mention the function of upbringing in a curriculum. The planned content should be such that it contributes to forming and strengthening the moral characteristics and traits in students. To achieve this it is necessary to accomplish several tasks with the function of upbringing in addition to those which target the physical and intellectual development. This includes affecting the willpower and in practical terms substituting "I will, I can, I dare" for "I will not, I cannot, I don't dare", molding the character and conscious discipline, imparting a positive attitude towards work, teammates and material resources.

To ensure the best possible class quality and that the aims and objectives have been met, the currently used curriculum should be analyzed and compared to determine whether:

1. It meets the aims and objectives of physical education
2. It takes the current constitution and abilities of students into consideration, but also the level of their motor skills and achievements and all other pertinent factors which affect or may affect the success of physical exercise
3. It is aligned with the individual needs of students and the existing working conditions which enable us to envisage which approaches, methods, tools and equipment would be most suitable.

Keywords: curriculum, global, operative, physical education, elementary school age group

KOMPARATIVNA ANALIZA PLANA I PROGRAMA IZ TJELESNOG I ZDRAVSTVENOG OBRAZOVANJA NIŽEG ŠKOLSKOG UZRASTA U BOSNI I HERCEGOVINI I NJEMAČKOJ

Estela Hadžikadunić

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Univerzitet u Sarajevu, estella.hadzikadunic@gmail.com

Sažetak: Ovaj rad treba opravdati teorijska stajališta, ali otvoriti i nova poglavlja u domenu razvoja teorije i prakse koja je vezana za planiranje i programiranje nastave iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Plan i program tjelesnog i zdravstvenog odgoja treba da sadrži temeljne postavke tjelesnog i zdravstvenog odgojno - obrazovnog područja kojega određuju obrazovna, antropološka i odgojna komponenta. Temelji se na praktičnoj primjeni. Sadržaji su usmjereni ka funkcionalnom znanju, a znanja, dostignuća i sposobnosti usmjereni su ka razvoju svestrane bio-psiho- socijalne ličnosti djeteta. Struktura planiranja i programiranja u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja je specifična, ima određene etape i ovisi od mnogih unutrašnjih i vanjskih faktora. Jedan od temeljnih uvjeta za uspješno programiranje je pridržavati se određenih principa. Značajno je naglasiti da se problemima i pitanjima vezanim za programiranje u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja prilazi na različite

načine. Upravo zbog toga, pretpostavka od koje polazim u postavljanju predmeta i problema u ovom radu je različitost ili sličnost planiranja i programiranja u dvije države. Dakle analizirala sam i komparirala sadržaje globalnog, operativnog i izvedbenog plana i programa u nekim školama u Bosni i Hercegovini i Njemačkoj. Da li ovi planovi i programi ispunjavaju ciljeve i zadatke, koji je program prihvatljiviji, da li su usklađeni sa stvarnim potrebama djece u današnjem vremenu, možemo li ih uopće mjenjati, neka su od pitanja, na koja ću kroz ovaj rad pokušati odgovoriti.

U planiranju i programiranju od posebnog je značaja istaknuti odgojnu funkciju. Planirani sadržaji trebaju biti tako programirani da zaista doprinose formiranju i učvršćivanju moralnih odlika i karakternih osobina kod učenika. Da bi se ovo postiglo potrebno je pored bioloških i obrazovnih zadataka riješiti i više odgojnih zadataka. Uticati na osobinu volje (neću, ne mogu, ne smijem) zamijeniti u praksi sa (hoću, mogu, smijem), uticati na karakter i svjesnu disciplinu, pozitivan odnos prema radu, suvježbaču, materijalnim dobrima.

Da bi osigurali najbolju realizaciju nastave ispunili ciljeve i zadatke tjelesnog i zdravstvenog odgoja treba analizirati i komparirati trenutni plan i program kako bi sagledali:

1. Da li ispunjava ciljeve i zadatke tjelesnog i zdravstvenog odgoja,
2. Da li poštuje aktuelno stanje i sposobnosti učenika, nivo njihovih motornih znanja i dostignuća i sve druge faktore koji utiču ili mogu uticati na uspješnost tjelesnog vježbanja,
3. Da li je plan i program koji se primjenjuje usklađen sa autentičnim potrebama učenika i stvarnim materijalnim uvjetima rada u kojima se unaprijed može predvidjeti primjena odgovarajućih metodičkih organizacijskih oblika rada, metoda rada, sredstava, pomagala.

Ključne riječi: plan, program, globalni, operativni, tjelesno zdravstveno obrazovanje, školski uzrast

1. UVOD

Iz oblasti tjelesnog i zdravstvenog odgoja kod planiranja i programiranja nastave prioritetni cilj je očuvanje i unapređenje zdravlja djece. Kreiranje novog sistema obrazovanja i novog koncepta nastavnog plana i programa kao jednog od njegovih ključnih komponenti treba uskladiti u svim oblastima nastavnog procesa svakako na temelju kvalitetne prakse u Evropi, ali sagledavajući uvjete u našim školama gdje te planove i programe realno možemo realizovati. Umjesto nastavnih planova i programa usmjerenih na formalne sadržaje, potreba je, a za odgoj i obrazovanje presudno, nastavne planove i programe usmjeriti na ono šta će djeca dobiti, šta će znati i umjeti praktično primijeniti. U takvoj strategiji potrebno je primijeniti nove bitno drukčije „alate“, pogotovo u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Princip na kojem se zasniva sadržaj tjelesnog i zdravstvenog odgoja je prioritetno briga za bio-psiho-socijalno zdravlje. Tom principu je sve podređeno, jer svako društvo teži da ima zdravu, radno i stručno spremnu, kreativnu, zadovoljnu populaciju. Trajnim planskim i sistemskim kvalitetnim djelovanjem kroz nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja koja treba biti prilagođena razvojnim karakteristikama djeteta mogućnosti su velike, vrijednosti neprocjenjive. Pošto sam limitirana brojem stranica u tekstu ne mogu prikazati programe koji su analizirani. Stoga je prezentirana komparacija i zaključci ovog istraživanja.

2. PREDMET I PROBLEM ISTRAŽIVANJA

2.1. Predmet istraživanja

Analizirati i komparirati programe iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja i obrazovanja nižeg školskog uzrasta u Bosni i Hercegovini i Njemačkoj, pokrajina Bayern.

2.2. Problem istraživanja:

Prateći teorijska znanja predmeta ovog istraživanja i konkretnog prezentiranja operativnih programa kompleksno je utvrditi i komparirati postojeće relacije između dva programa te utvrditi, da li teorijske postavke programa mogu u realizaciji ispuniti ciljeve i zadatke nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

3. CILJEVI

U odnosu na predmet i problem istraživanja, cilj je da se analizom i komparacijom sagleda efikasnost sadržaja operativnog i izvedbenog programa. Da li tako postavljeni programi utiču i u kojoj mjeri na ostvarenje ciljeva i zadataka nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

4. KOMPARACIJA

Ispunjenje općeg i posebnih ciljeva ostvaruju se adekvatnim stručnim planiranjem i programiranjem sadržaja. Ovo ponovo moram naglasiti da bismo bolje pratili oba globalna i operativna programa.

U školama ZE-DO kantona teorijski gledano ciljevi su jasno definirani, ali u realizaciji prezentirani analizirani planovi i programi ne daju očekivane kompetencije. Planirano je godišnje 70 sati što znači 2 časa sedmično. Kod planiranja i programiranja nastave iz oblasti tjelesnog i zdravstvenog odgoja globalni i operativni plan i program nisu usklađeni. U operativnom programu teme nisu stručno, terminološki jasno, konkretno definirane.

Ciklusi nisu sistematizovani a sadržaj je neadekvatan jer su u ciklusima samo prirodni oblici kretanja koji se inače koriste u uvodnom dijelu sata izvedbene pripreme. Ovakav program podložan je velikim nestručnim improvizacijama što je u praksi vidljivo iz različitih situacija. Ne poštuju se principi i metodička načela nastave upravo zbog ovako formulisanih ciklusa i operativnih tema koje su naznačene u tim ciklusima. U Njemačkoj pokrajini Bayern cilj programa se u suštini razlikuje od našeg. Planirano je 120 časova godišnje, što znači 3 časa sedmično. Moram naglasiti da u njihovom programu učitelji mogu u sklopu nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja uzeti ciklus koji se zove slobodne aktivnosti i samosvijest o okolišu. Kompetencije koje učenici stiču svode se na (u suštini ispunjenje ciljeva i zadataka nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Prateći prethodan tekst mogu naglasiti da je prva glavna hipoteza potvrđena odnosno da su globalni i operativni planovi i programi različiti.

Ako pratimo globalni plan i program i njegovu usklađenost sa operativnim temama u školama ZE-DO kantona i pokrajine Bayern možemo konstatovati da oba programa nisu usklađena, što znači da se i na jednom i na drugom trebaju raditi izmjene. Time nisu potvrđene podhipoteze 1 i 2. Ako pratimo globalni plan i program pokrajine Bayern koji ima 4 oblasti koje smo u analizi naznačili i globalni plan i program u školama ZE-DO kantona čiji je sadržaj takođe naznačen u analizi možemo konstatovati da su različiti. Time je potvrđena treća podhipoteza.

Ako pratimo *operativni plan i program ZE-DO kantona* iz prethodnih analiza možemo konstatovati slijedeće:

- U analizi operativnog plana i programa ZE-DO kantona u četvrtom razredu hodanje i trčanje je navedeno kao ciklus dok je u trećem razredu to operativna tema.
- Neke teme iz operativnog plana i programa kao npr. osnovna znanja, metode očvršćavanja, načini samoregulacije i samokontrole, zdrava životna sredina su apstraktne, terminološki neprihvatljive, formalno napisane. Neke teme kao npr. Trokorak, galop naprijed i bočno, dječiji rukomet, dječija košarka itd. su potpuno neprihvatljive za realizaciju.
- Dosta tema koje sam detaljno razradila u analizi kompletnog programa, treba modifikovati.

Ako pratimo *operativni plan i program pokrajine Bayern* iz prethodnih analiza možemo konstatovati da njihove teme trebaju biti modifikovane, da nisu u skladu sa globalnim planom i programom. U suštini operativni planovi i programi ZE-DO kantona i pokrajine Bayern razlikuju se, čime je potvrđena četvrta podhipoteza.

Poredeći globalni i operativni plan i program ZE-DO kantona i pokrajine Bayern možemo konstatovati da i jedan i drugi imaju nedostatke i ne ostvaruju teorijske postavke ciljeva i zadataka savremenog planiranja i programiranja nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Time peta i šesta podhipoteza nisu potvrđene.

Poredeći sadržaje operativnih programa ZE-DO kantona i pokrajine Bayern, plan i program ZE-DO kantona bliži je ispunjenju ciljeva i zadataka nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja nego plan i program koji se radi u pokrajini Bayern.

Operativne teme koje sam analizirala u odnosu na teorijske postavke (koje trebaju biti osnov u realizaciji), upotrebom stručne terminologije i sistematiziranjem ciklusa koji su trenutno zasićeni prirodnim oblicima kretanja plan i program iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja u ZE-DO kantonu daje više kompetencija, kreativniji je u odnosu na operativne teme pokrajine Bayern.

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada jeste da se kroz analizu i diskusiju trenutnih planova i programa koji su prezentirani u radu skromno ukaže na propuste i greške koji su napravljeni kako u globalnom tako i u operativnom programu. Svakako da propuste i greške treba ispraviti.

U praksi koristeći ove planove i programe u izvedbenim temama ne možemo očekivati kvalitetne ishode. I u jednom i u drugom programu učitelji mogu dosta da improviziraju. Svode sve na „igru“ u kojoj nisu angažirani niti imaju operatore i sredstva da djeluju. Više su pasivni promatrači. Od ukupnog fonda sati možemo procijeniti da je samo 10% nastave sa adekvatnim operativnim temama. Da elementarne i sportske igre nemaju svoje mjesto u programiranoj nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja potvrđuje sama definicija igre. Znamo da je igra djelatnost u slobodnom vremenu. Kao takva ne može se primjenjivati u školama u kojima trebamo ispuniti kompleksne ciljeve i zadatke. Uloga učitelja je veoma značajna u ostvarenju zdravog rasta i razvoja djece, u njihovom odgoju i obrazovanju, jer djeca u školi provode dosta vremena. Učitelj na časovima tjelesnog i zdravstvenog odgoja moraju biti angažirani kao i u svim drugim predmetima koji su planirani i programirani. U realizaciji nastave iz drugih predmeta on nije pasivni promatrač. U suštini operativni planovi i programi ZE-DO kantona i pokrajine Bayern razlikuju se. U ZE-DO kantonu teorijske postavke ciljeva i zadataka u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja su dobre. Nedostaje dobra i stručna realizacija.

U pokrajini Bayern očekivane kompetencije (koje su analizirane i prezentirane u radu) sa ovakvim programom ne mogu se ostvariti.

Poredeći globalni i operativni plan i program ZE-DO kantona i pokrajine Bayern možemo konstatovati da i jedan i drugi imaju nedostatke i ne ostvaruju teorijske postavke ciljeva i zadataka savremenog planiranja i programiranja nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Poredeći sadržaje operativnih programa u ZE-DO kantonu i pokrajine Bayern, plan i program ZE-DO kantona bliži je ispunjenju ciljeva i zadataka nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja nego plan i program koji se radi u pokrajini Bayern.

Operativne teme koje sam analizirala u odnosu na teorijske postavke (koje trebaju biti osnov u realizaciji), upotrebom stručne terminologije i sistematiziranjem ciklusa koji su trenutno zasićeni prirodnim oblicima kretanja plan i program iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja u ZE-DO kantonu daje više kompetencija, kreativniji je u odnosu na operativne teme pokrajine Bayern. Namjera ovog rada bila je da se u komparaciji sa planovima i programima druge države realno sagledaju prednosti i nedostaci, a cilj je pokušati nedostatke ukloniti, kako bi se nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja stručno i kvalitetno realizovala.

Kroz ovu analizu nameće se bezbroj pitanja i otvara mogućnost za dalja istraživanja. Treba tražiti rješenja za poboljšanje rada u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

LITERATURA

- [1] Berković, L., Metodika fizičkog vaspitanja, Partizan, Beograd, 1978.
- [2] Bohumil, K., Zdenek, T., Kondition durch Gymnastik, Sportverlang, Berlin, 1980.
- [3] Findak, V., Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga Zagreb, 1995.
- [4] Findak, V., Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi, Školska knjiga, Zagreb. 1994.
- [5] Hadžikadunić, M., Krsmanović, R., Uticaj dodatnog programiranog rada na povećanje nivoa ravnoteže kod učenika petih razreda osnovne škole, Fizička kultura, Titograd, 1983.
- [6] Hadžikadunić, M., Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja, Homosportikus, br. 1. Sarajevo. 2004-06-01 32.
- [7] Hadžikadunić, M., Mađarević, M., Metodika nastave tjelesnog odgoja sa osnovama fiziologije tjelesnog vježbanja, Zenica, 2004.
- [8] Kragujević, G., Metodika nastave fizičkog vaspitanja, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1987.
- [9] Mađarević, M., Hadžikadunić, M., Potrebu staviti ispred "važnosti". Didaktički putokazi, Zenica 2003.
- [10] Mehmedić, U., Mađarević, M.: Teorija i metodika tjelesnog odgoja, Zenica, 1998.
- [11] Milanović, Lj., Nastava fizičkog vaspitanja od I do IV razreda, Beograd, 1997.
- [12] Najšteter, Đ., Kineziološka didaktika, Univerzitetska knjiga, Sarajevo
- [13] Nikolić, B., Osnovi fiziologije čovjeka, Medicinska knjiga, Beograd - Zagreb, Zagreb, 1973.
- [14] Pavlović, V., Biološka ritmika, Sarajevo, 1983.